

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№4(5)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 490 sahifa,
27-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Формирование здоровьесберегающей образовательной среды в начальной школе в условиях инклюзии.....	10
Тургунова Нилуфар Абдусаломовна	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tez va aniq hisoblash ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	16
Dehqonova Maxliyoxon Shuhratjon, Musinjonova Dildoraxon Mahmudjon	
Научно-педагогический анализ методов математического моделирования: численные и аналитические подходы в обучении студентов	19
Мусурмонова Маъмура Оман кизи, Жураева Феруза Бахтиёр кизи, Сарсенбаева Мархабо Шадибековна	
Inklyuziv ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijtimoiy moslashuvini rivojlantirish texnologiyasi.....	26
Turdimurodova Muazzam Muzaffarbek qizi	
M. Tvenning "Tom Soyerning boshidan kechirganlari" romanida bolalar obrazining tasviri masalasi	29
Sattarov Farrux Nuridinovich	
Pedagogik dasturiy vositalar yordamida dars sifatini oshirish	35
D. K. Ibadullayev	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning kasbga qiziqishlarini rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati	41
Isabekova Dilafuz Shermirzayevna	
Молодёжь Узбекистана в системе политических процессов.....	46
Юсупова Элеонора Фердинандовна	
Математика o'qitishda zamonaviy yondashuvlar: vaziyatli tahlil va amaliy samaradorlik	51
Matyaqubova Nazira Hikmat qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini sun'iy intellekt texnologiyalari asosida rivojlantirishning metodik modeli.....	54
Choriyev Olmosbek Baxriddin o'g'li	
Fan va tilni integratsiyalashgan holda o'qitish (CLIL)	60
M. D. Boynazarova	
Оптимизация показателей сердечного цикла у спортсменов при хроническом физическом перенапряжении посредством фармакологической поддержки	63
Нормуратов Абдулла Саппарович	
Chidamlilikka yo'naltirilgan sport turlarida uglevod va energiya almashinuvini farmakologik korreksiyasi....	67
Normuratov Abdulla Sapparovich	
O'quvchilarga dutor ijrochiligini o'rgatishning pedagogik yondashuvlari	70
Sa'dullayev Og'abek Abdurashid o'g'li, Nazirullayeva Nodira Akmal qizi	
Bolalar musiqa va san'at maktablarida individual va jamoa mashg'ulotlarini tashkil etish mexanizmlari (cholg'u ijrochiligi misolida).....	74
Omonova Charos Baxodir qizi	
Bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining o'quv-biluv faoliyatini motivatsiyalashda interfaol metodlardan foydalanish.....	79
Saidova Zulfizar Norbobo qizi	
O'qituvchining kognitiv egizagi (Digital Twin): sun'iy intellekt yordamida individual pedagogik uslubni modellashtirish.....	83
Kuchkarova Feruza Qambaraliyevna	
Abdusamad Boboxo'jayev rahbarligida tarix va arxeologiya institutining rivoji: 1964-yilgi arxiv hujjati misolida	91
Abdullayev Botir Jabbor o'g'li	
Maktab o'quvchilarining musiqiy idrokni shakllantirishning ijtimoiy va didaktik zarurati.....	93
Abdumannan Maxammatov	

“Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kalokagatiyani rivojlantirishning KAMOL modeli asosidagi pedagogik texnologiyasi”	97
<i>Abdurahmonova Dilorom Jovliyevna</i>	
Morphological Structure and Word Formation of Ecotourism Terminology: A Cross-Linguistic Analysis With Reference to the Uzbek Language.....	104
<i>Absamatova Charos</i>	
Fizika fanini o'tmda o'qitishda masalalar yechishning ilmiy-metodik ahamiyati	107
<i>Akmal Mustafoyev Isaqulovich, Munajat Mustafoyeva Oltibekovna</i>	
Kasbiy yo'naltirilgan ingliz tili darslarida metakognitiv strategiyalar asosida akademik nutqni rivojlantirish ..	111
<i>Allamuratov G'ofur Ashurovich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalarning mayda qo'l motorikasini rivojlantirish metodikasi	116
<i>Amanova Albina Dexqon qizi</i>	
Psychological Approaches in Teaching English in Preschool Education and their Effectiveness	120
<i>Berdiqulova Zamira Albertovna</i>	
The Role of Family, Education, and Community Systems in Shaping Individual Psychological Well-Being .	124
<i>Diibar Abdullayeva Ubaydullayevna, Iroda Panjiyeva Khayitovna</i>	
Nomoddiy madaniy merosning talaba-yoshlarni yuksak ma'naviyatli shaxs sifatida tarbiyalashdagi ahamiyati	127
<i>Erboyev Suxrob Abdusalomovich</i>	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida inson resurslarini boshqarishda muvozanatlashgan ko'rsatkichlar tizimidan foydalanishning nazariy asoslari	131
<i>Gulmira Jumanova</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini o'stirishda badiiy adabiyotning dolzarbligi	135
<i>Hasanova X. Z.</i>	
Gospital ta'lim sharoitida ona tili fanini o'qitishda raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi	139
<i>Hikmatov Bobobek Saydulloyevich</i>	
ASB bo'lgan bolalarda sensor buzilishlarning kognitiv va ijtimoiy rivojlanishga ta'siri	142
<i>Isaxanova Oybarchin Abduraxim qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda kommunikativ faoliyat samaradorligining pedagogik mexanizmlari	146
<i>Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna</i>	
David haykali ko'z bo'lagining qalamtasvirini bajarish usullari.....	149
<i>Mo'minov Baxtiyor Karamatovich</i>	
Ta'limda fanlararo integratsiyadan foydalanishning pedagogik va psixologik asoslari	154
<i>Oblakulova Nodira Abduvali qizi</i>	
Ellipslarni tasviriy san'at va muhandislik grafikasida yasash metodikasi.....	160
<i>Sheraliyev Sanjarbek Karimberdiyevich</i>	
Kommunikativ strategiyaning yuzaga kelish omillari	170
<i>Normaxmatova Feruza Ruziboyevna</i>	
Umumta'lim maktab musiqa madaniyati darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish muammo va yechimlari	174
<i>O'rishboyeva Xumora O'rol qizi</i>	
Maktabda jismoniy tarbiya darslarida futbol elementlaridan foydalanib 10-11 yoshli bolalarda tezkor-kuch qobiliyatlarini rivojlantirish uslubiyati	177
<i>Qurbonbayeva Maftuna G'ayrat qizi</i>	
Maktabda darsdan tashqari futbol to'garaklarida o'quvchilarning tezkor-kuch qobiliyatlarini takomillashtirish	182
<i>Ro'ziboyeva Fotima Quدرات qizi</i>	
Matn ustida ishlash samaradorligini baholash mezonlari	187
<i>Sadarova Nilufar</i>	
Neyroestetik stimulning yosh dinamikasidagi roli: kognitiv emotsional sferani qayta tashkil etish mexanizmlari.....	193
<i>Salaxidinova Xolida Xaliljonovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	<p>Kasbiy ta'limda o'quvchilarning psixologik va axloqiy sifatlari ..... 198 Salomov Abdurasul Axmadovich</p> <p>Funksiyaning hosilasi yordamida o'sish va kamayish oraliqlarini aniqlash metodikasi ..... 201 Sherzad Eshjanovich Bekchanov, Shohida Sadullaeva Ziyadullaeva, Abdusalom A. Xudoyberdiev</p> <p>Bo'lajak tarbiyachilarning kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirishda psixologik treninglarning nazariy va amaliy asoslari..... 205 Sojida Safarova Saxadin qizi</p> <p>Destruktiv xulq-atvor psixologik va pedagogik qarovsizlik oqibati sifatida..... 207 Umirzoqova Shodiya Lutfullo qizi</p> <p>Maktabgacha ta'limda bolalar bilan innovatsion texnologiyalar yordamida ekologik omillarni singdirish ..... 210 Xoldorova Mashxura G'ulomovna</p> <p>Роль антиоксидантной системы в повышении работоспособности спортсменов ..... 214 Нурбаев Бахтиёр Шириневич</p> <p>Shaxs irodaviy sohasini rivojlantirishning psixologik determinantlari..... 217 To'ychiyeva Shoyista Jumabayevna</p> <p>Ta'lim jarayonida va talabalarning mantiqiy tafakkurini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ahamiyati ..... 223 X. Xalilova, N. Niyazova</p> <p>Optimization of Periodontal Disease Treatment Tactics in Patients With Chronic Hepatitis C After Achieving a Sustained Virological Response ..... 227 Makhmudova Ugiloy Bakhtiyorovna</p> <p>Pathogenetic and Clinical Rationale for the Prevention and Management of Periodontal Diseases in Workers Within Dust-Hazardous Environments ..... 230 Turumova Marjona Bakhodirovna</p> <p>Maktabgacha ta'lim tashkiloti direktorlarining boshqaruv faoliyati va kasbiy madaniyati ..... 233 Imamova Nilufar Zabiyyulla qizi, Soloyeva Rayhonoy Ravshanbek qizi</p> <p>Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida integratsiyalashgan ijodiy muhitni tashkil etishning ilmiy-metodologik asoslari ..... 236 Sultanov Xaytboy Eraliyevich</p> <p>Ma'naviy-ma'rifiy faoliyat orqali o'smirlarda huquqbuzarlik profilaktikasining pedagogik asoslari ..... 241 Umarov Qobiljon</p> <p>Maktab o'quvchilari orasida kiberbulling profilaktikasi yo'llari ..... 245 Jannazarova Juldizxan Aliiyar qizi</p> <p>Kimyo ta'limi jarayonida kreativ yondashuv asosida kompetensiyaviy yondashuvni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish ..... 250 Allaberdiyeva Zebinisobegim Ismoiljon qizi</p> <p>Universality in Phraseological Units in English, Dutch and Uzbek ..... 253 Khaydarova Guzalkhon</p> <p>Texnologik ta'limda axborot texnologiyalaridan foydalanishning o'quv samaradorligiga ta'siri: universitet darajasida istiqbollor ..... 256 Musurmonova Ma'mura Oman qizi, Berdiyeva Gulnoza Rizoqulovna</p> <p>Chet el va mahalliy tajribalarda muhandislik musobaqalari samaradorligi ..... 261 N. Nomozova, A. Muxamadiyev</p> <p>Autizm spektri buzilishlarining klinik-pedagogik xususiyatlari va ularni korreksiyalashning ilmiy asoslari..... 267 Polatova P. M., Polvonova Kishchan Ravshanovna</p> <p>Tenglamalar ildizlarini aniqlashda vatarlar usuli va python dasturiy modeli ..... 272 Rizayeva Bahoroy Jahongir qizi</p> <p>Algebra fanini o'rganishda talabaning xatolarini tahlil qilish va ularni bartaraf etish usullari ..... 277 Zaxiriddinova Shahlo Zahiriddin qizi, Norboyeva E'zoza O'tabek qizi, Oqbutayeva Sumbula Normuhammad qizi</p> <p>Интегрированный подход как основа развития русской связной речи иноязычных студентов неязыковых специальностей ..... 280 Бозорова Хулкар Одинакуловна</p>
-------------------------------------	---

Оптимизация трудовых отношений в системе общего среднего образования на основе HR-менеджмента: эмпирический анализ.....	284
Турикова Лазокат Машрабовна	
Pedagoglarning huquqiy maqomi hamda global kompetensiyalar bilan bog'liq muammo va yechimlar.....	296
Javohir Baxtiyorovich Shukurov	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida og'zaki nutqni rivojlantirishning kommunikativ yondashuv asoslari.....	305
Holikulova Feruza Xasanovna	
Talabalarda internet va ijtimoiy tarmoqlardan foydalanishning agressiv xulq-atvorga ta'siri.....	309
Tosheva Sayyora Raxmonqulovna	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirishning nazariy asoslari.....	314
Nurmatova Iroda Toxtasinovna, Qutlimuratova Dilnoza Oybek qizi	
O'quv materiallarini didaktik prinsiplar asosida bayon qilishning nazariy-amaliy asoslari.....	318
Turdiyeva Navruza Sheraliyevna	
Raqamli va globallashtirilgan muhitda maktabgacha yoshdagi bolalarda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarini rivojlantirish.....	323
Avazova Xidoyat Zafar qizi	
Boshlang'ich sinf o'qish darslarida badiiy asar tahlil qilish kompetensiyasini shakllantirish orqali o'quvchilar nutqini boyitish ("Bog'bon va nihol" rivoyati misolida).....	327
Normurodova Nigora Abdusattorovna, Abduxalilova Mohinur To'raqul qizi	
Qoraqalpog'iston cho'l yaylovlarning holatiga katta qumsichqonlar ta'sirini baholash.....	331
Adilbayeva Genjexan	
O'zbekiston zaminida uyg'onish - renessans hodisasining yuz berishi: shakllanishi, musulmon va insoniyat dunyosi taraqqiyotidagi o'rni.....	335
Choriyev Mirjalol Baxtiyor o'g'li	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining ekologik kompetentligini badiiy-loyihaviy faoliyat orqali rivojlantirish metodikasi.....	340
Istamov Zavqiddin Sa'dulloevich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida fonetik kompetensiyani rivojlantirish orqali orfoepik va orfoepik bilimlarni shakllantirish.....	344
Mamasidikova Naima Toxirjon qizi	
Talabalarining mustaqil o'qish va o'rganish kompetensiyalarini rivojlantirishning metakognitiv aspektlari.....	348
Mirsobitova Parvina Bahodir qizi	
Sun'iy intellekt vositasida talabalarining axloqiy-estetik madaniyatini rivojlantirishning pedagogik asoslari..	351
Muminov Zokir Sharop o'g'li	
Ta'lim muhitining o'quvchilarning emotsional holatiga ta'siri.....	354
Nurmatov Nurhayot Nurziyat o'g'li, Otaqurbonbova Nigina Rustam qizi	
STEAM yondashuvi asosida o'simliklar fiziologiyasi fanida o'quv mazmunini didaktik qayta tashkil etish xususiyatlari.....	358
Xolikulova Gulchehra Alimardon qizi	
Особенности развития эмоционального интеллекта у детей дошкольного возраста.....	363
Мирзаева Наргиза	
Inklyuziv ta'limni tashkil etishning pedagogik asoslari.....	367
Abdanbekova Nilufar Rixsiyevna	
O'qituvchining pedagogik mahoratini takomillashtirish va uni rivojlantirish omillari.....	370
Ismailova Shaira Ferdausovna	
Maktab o'quvchilarida o'zini o'zi tarbiyalashni shakllantirishning pedagogik asoslari (8–9-sinflar asosida)..	373
Norxo'jayeva Lobar Nuriddin qizi	
Inkluziv ta'limda pedagoglarning mahorati va pedagogik innovatsiyalar.....	378
Raxmonova Gullola Shavkatovna	
The Impact of Collaborative Writing Activities on EFL University Students' Essay Writing Skills: A Classroom-Based Study.....	382
Shovkiewa Munisa Shonazar kizi	

ChatGPT va generativ AI vositalarining o'quv jarayonidagi didaktik imkoniyatlari.....	386
<i>Sotivoldiyev Shohruhmirzo Abdumalik o'g'li</i>	
O'qituvchi shaxsining pedagogik etikasi va kasbiy madaniyati.....	390
<i>Sultonova Nargiza Nigmatovna</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida talabalarning media savodxonligini rivojlantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlari.....	393
<i>Zaxiriddinova Shaxlo, Nurova Manzura, Murodova Fayoza</i>	
Talabalar matematik tafakkurini rivojlantirishda analizdan masalalar yechish strategiyalari	397
<i>Zaxiriddinova Shaxlo, Tuffiyeva Roziya, Ismatullayev Javohir</i>	
Роль социальной компетенции в процессе интенсивного когнитивного развития	402
<i>З. Ф. Азизова</i>	
Роль научного знания в повышении качества образования	406
<i>Сагатова Диёра Абдулазиз кизи</i>	
Методы использование информационных технологий в научном исследовании качества образования в ВУЗе.....	409
<i>Уразова Марина Батыровна, Туленова Карима Жандаровна, Генжебаева Кундуз Саламат кызи</i>	
Академический стресс и формирование механизма “самообвинения” у студентов.....	412
<i>Хошимова Дилорам Анваровна, Немаджанова Наргиза</i>	
OTM, mahalla va oilalarda barqaror ma'naviy-axloqiy muhitni takomillashtirish tizimi.....	416
<i>Karshiyev Jaxongir Abdirayimovich, Abdilaxatov Zafar Abdigapirovich</i>	
O'smirlar deviant xulq-atvori shakllanishida ijtimoiy tarmoqlarga qaramlik bosh omil sifatida.....	421
<i>Olliberdiyeva Buoysha Baxromjon qizi, Tohirova Go'zaloy Davronbek qizi</i>	
Oliy ta'limda tasviriy va amaliy san'at integratsiyasining zamonaviy pedagogik metodlari (Buxoro amaliy san'ati misolida).....	426
<i>Abdullayev Suxrob Sayfullayevich</i>	
Bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda steam yondashuvining roli	431
<i>Atenov Jandarbek Dayrabay o'g'li</i>	
Deviant xulq shakllanishining biopsixologik faktorlari.....	434
<i>Ro'ziqulova Sevinch Ubaydullo qizi, Tohirova Go'zal Davronbek qizi</i>	
Эмоциональная устойчивость как психологический фактор развития профессиональной компетентности будущих педагогов	437
<i>Рафиев Фарход Акилович</i>	
Pedagog kadrlarni innovatsion faoliyatga tayyorlashni boshqarish tizimini takomillashtirishning metod va mexanizmlari.....	440
<i>Aziboyev Shuhrat Olimovich</i>	
Bola nutqi buzilishlarining psixologik sabablari.....	444
<i>Xadicha Kamalova, Ziyodullo Elov</i>	
O'quvchilarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish orqali tanqidiy fikrlash va mustaqil o'qish ko'nikmalarini shakllantirish	448
<i>Xolmatova Sabohat Ilhomovna</i>	
O'qish savodxonligi darslarida xalqaro baholash tadqiqoti topshiriqlaridan foydalanish	452
<i>Boychayeva Sharifa Saidkulovna</i>	
Формирование иноязычной коммуникативной компетенции с помощью задания “диктоглосс”	457
<i>Касымова Феруза Суннатовна</i>	
Ta'lim paradigmalarining evolyutsiyasi va zamonaviy tendensiyalari	462
<i>Abdug'aniyeva Shaxzoda Shuxrat qizi</i>	
O'qish savodxonligi darslarida badiiy va ilmiy-ommabop matnlardan foydalanishning didaktik imkoniyatlari	466
<i>Ostonova Madina Furqat qizi</i>	
Milliy cholg'u sozlar va ularning o'ziga xos xususiyatlari	470
<i>Raimjonov Sunnatulla O'ktamovich</i>	
Forsayt pedagogikasi asosida talabalarning kreativ va tanqidiy fikrlashini rivojlantirishning amaliy jihatlari	474
<i>Dushaboyeva Dinara Bahrom qizi</i>	

Sun'iy intellekt yordamida individual o'qish yo'nalishini yaratish	478
Irgasheva Madina Irgashovna	
Ahmad al-Farg'oniyning hayot yo'li va ilm-fanga qo'shgan hissasi	483
Temirov Nabijon Solievich, Mo'sajonova Gulxumor Abduhalim qizi	
Data-Driven yondashuv asosida o'quvchilarning jismoniy rivojlanishini monitoring qilish va prognozlash modeli	486
Valiyev Jasurbek Saydullo o'g'li	

FORSAYT PEDAGOGIKASI ASOSIDA TALABALARNING KREATIV VA TANQIDIY FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISHNING AMALIY JIHATLARI

Dushaboyeva Dinara Bahrom qizi

Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti
Pedagogika nazariyasi va tarixi mutaxassisligi, 1-bosqich magistranti

Ilmiy rahbar: Kusharbayev Djanibek Uralbayevich

Oliy ta'lim tizimi kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti
bo'lim boshligi, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada foresayt pedagogikasi asosida talabalarning kreativ va tanqidiy fikrlashini rivojlantirishning nazariy asoslari, didaktik imkoniyatlari hamda amaliy jihatlari kompleks tarzda yoritilgan. Tadqiqotda foresayt yondashuvining mazmun-mohiyati, uning kelajakni prognozlashga asoslangan ta'lim modeli sifatidagi o'rmi tahlil qilingan. Shuningdek, maqolada kreativ va tanqidiy fikrlash tushunchalarining pedagogik talqini, ularning talaba shaxsining intellektual va kasbiy rivojidagi ahamiyati ochib berilgan. Foresayt texnologiyasi asosida ushbu fikrlash turlarini rivojlantirishning amaliy vositalari, jumladan, ssenariylar ishlab chiqish, muammoli vaziyatlar tahlili, strategik fikrlash mashg'ulotlari asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: foresayt pedagogikasi, kreativ fikrlash, tanqidiy fikrlash, innovatsion ta'lim, strategik tafakkur, muammoli ta'lim, refleksiya.

Abstract: This article analyzes the theoretical foundations, didactic potential, and practical aspects of developing students' creative and critical thinking through foresight pedagogy. The study highlights the essence of foresight as a future-oriented educational approach and its role in modern pedagogy. Special attention is given to the pedagogical interpretation of creative and critical thinking and their importance in students' intellectual and professional development. Practical mechanisms such as scenario planning, problem-based learning, and strategic thinking activities are described.

Key words: foresight pedagogy, creative thinking, critical thinking, innovative education, strategic thinking, problem-based learning.

Аннотация: В данной научной статье комплексно рассмотрены теоретические основы, дидактические возможности и практические аспекты развития креативного и критического мышления студентов на основе форсайт-педагогика. В исследовании проанализирована сущность форсайт-подхода, а также его роль как образовательной модели, основанной на прогнозировании будущего. Кроме того, в статье раскрывается педагогическая интерпретация понятий креативного и критического мышления, их значение в интеллектуальном и профессиональном развитии личности студента. Обоснованы практические механизмы развития данных видов мышления на основе форсайт-технологий, в частности разработка сценариев, анализ проблемных ситуаций и проведение занятий, направленных на формирование стратегического мышления.

Ключевые слова: форсайт-педагогика, креативное мышление, критическое мышление, инновационное образование, стратегическое мышление, проблемное обучение, рефлексия.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimida global o'zgarishlar, raqamli transformatsiya va tezkor axborot oqimi sharoitida talabalarda yuqori darajadagi fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish dolzarb masalaga aylanmoqda. Ayniqsa, kreativ va tanqidiy fikrlash bugungi kunda muvaffaqiyatli mutaxassisni tayyorlashning muhim mezonlaridan biri hisoblanadi. Kreativ fikrlash – bu yangi g'oyalar yaratish, nostandart yechimlar topish qobiliyati bo'lsa, tanqidiy fikrlash – axborotni tahlil qilish, baholash va asosli xulosa chiqarish ko'nikmasidir. Pedagogik oliy ta'lim muassasalarida talabalarda kreativ va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish esa ayniqsa muhim ahamiyat kasb etadi, chunki kelajak o'qituvchilarning fikrlash madaniyati bevosita avlodlar ta'limiga ta'sir ko'rsatadi.

Biroq, amaliyot shuni ko'rsatadiki, an'anaviy o'qitish metodlari ko'pincha talabalarda passiv bilim olish modelini shakllantirib, ularning ijodiy va tanqidiy salohiyatini to'liq ochib bera olmaydi. Mazkur muammoni hal etishda forsayt pedagogikasi muhim o'rin tutadi. Ushbu yondashuv shaxsning kelajakka yo'naltirilgan tafakkurini rivojlantirish, ssenariy tahlili va innovatsion muammolarni hal qilish orqali ta'lim jarayonini tubdan yangilaydi. Tadqiqot muammosi shundan iboratki, forsayt pedagogikasi asosida talabalarda kreativ va tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning amaliy mexanizmlari, samarali metod va modellari yetarlicha ishlab chiqilmagan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Forsayt pedagogikasi kelajakni prognozlash va strategik rejalashtirishga asoslangan innovatsion ta'lim yondashuvi sifatida e'tirof etiladi.

Forsayt metodologiyasining asoschisi sifatida B. Martin (1995) forsaytning to'rtta asosiy xususiyatini belgilagan: kelajakka yo'naltirilganlik, ishtirokchilik, dalilga asoslanish va amaliy natijaga yo'naltirilganlik. Ushbu xususiyatlar forsaytni ta'lim jarayoniga integratsiyalash uchun qulay asos yaratadi.

Pedagogika va psixologiya fanlarida kreativ va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish masalasi keng o'rganilgan. Xususan, kreativ fikrlash muammosi psixologiya fanida chuqur o'rganilgan bo'lib, ushbu yo'nalishda J. P. Guilfordning ilmiy qarashlari alohida ahamiyatga ega. Olim 1956-yilda ilk bor konvergent va divergent fikrlash tushunchalarini ilmiy muomalaga kiritgan. Guilfordga ko'ra, konvergent fikrlash muammoning yagona to'g'ri yechimini topishga qaratilgan bo'lsa, divergent fikrlash esa bir muammo yuzasidan ko'plab muqobil va ijodiy yechimlar ishlab chiqishga yo'naltirilgan. Aynan divergent fikrlash kreativlikning asosiy ko'rsatkichi sifatida e'tirof etiladi. Mazkur yondashuv kreativ fikrlashning psixologik mexanizmlarini tushuntirishda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Shu bilan birga, u ta'lim jarayonida talabalarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishda turli metod va texnologiyalarni qo'llash zarurligini ko'rsatadi. Forsayt pedagogikasi nuqtai nazaridan qaraganda, divergent fikrlash talabalarni kelajakni prognozlash, muqobil ssenariyalar ishlab chiqish va innovatsion g'oyalarni ilgari surishga tayyorlaydi, konvergent fikrlash esa ushbu g'oyalarni tahlil qilish, baholash va eng maqbul variantni tanlashda muhim rol o'ynaydi.

Tanqidiy fikrlash tushunchasiga oid ilmiy qarashlar turli mualliflar tomonidan turlicha talqin etilgan bo'lib, ular orasida E. M. Glaserning yondashuvi alohida ahamiyatga ega. Glaser tanqidiy fikrlashni uch asosiy komponent orqali izohlaydi: muammolarni hal qilishga nisbatan ongli munosabat va tayyorgarlik; mantiqiy tahlil hamda dalillarga asoslangan xulosalar chiqarish ko'nikmalari; ushbu ko'nikmalarni amaliyotda qo'llash qobiliyati. Uning fikricha, tanqidiy fikrlash faqat intellektual jarayon emas, balki shaxsning muayyan pozitsiyasi va intellektual intizomini ham o'z ichiga oladi. Shu jihatdan, tanqidiy fikrlash insonning axborotni tanlash, tahlil qilish va asoslangan qarorlar qabul qilish jarayonida muhim rol o'ynaydi.

Mazkur yondashuv "The International Center for the Assessment of Higher Order Thinking" tomonidan ham qo'llab-quvvatlanib, tanqidiy fikrlashni yuqori darajadagi tafakkur ko'nikmalarining ajralmas qismi sifatida talqin etadi. Shu bilan birga, Glaserning qarashlari Michael Scriven va Richard Paul tomonidan ilgari surilgan tanqidiy fikrlash konsepsiyasini to'ldiradi. Agar Scriven va Paul tanqidiy fikrlashni murakkab kognitiv jarayon sifatida izohlasalar, Glaser ushbu jarayonning amaliy va shaxsiy (dispozitsion) jihatlariga urg'u beradi.

B. S. Bloom taksonomiyasining yangilangan versiyasi (Anderson va Krathwohl, 2001) yuqori darajali kognitiv faoliyat – tahlil, baholash va yaratishning ta'lim natijalaridagi markaziy o'rnini asoslab beradi. Forsayt pedagogikasi aynan shu yuqori darajali fikrlashni faollashtiradi. Natijada, zamonaviy pedagogik yondashuvlarda tanqidiy fikrlash bilim, ko'nikma va shaxsiy pozitsiyaning integratsiyasi sifatida qaraladi. Bu esa uni ta'lim jarayonida kompleks rivojlantirish zarurligini ko'rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot nazariy va amaliy yondashuv asosida amalga oshirildi. Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalanildi: nazariy tahlil va umumlashtirish; pedagogik modellashtirish; muammoli vaziyatlar tahlili; ssenariy asosida o'qitish; diagnostik mezonlar ishlab chiqish. Tadqiqotning metodologik asosini shaxsga yo'naltirilgan ta'lim konsepsiyasi, konstruktivizm nazariyasi hamda faoliyat yondashuvi tashkil etadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Forsayt pedagogikasining kreativ va tanqidiy fikrlashni rivojlantirishdagi amaliy mexanizmlari quyidagi asosiy metodlar orqali namoyon bo'ladi:

*Birinchi*dan, **ssenariy tahlili** – kelajakning muqobil holatlarini loyihalash va tahlil qilish metodidir. Ta'limda bu metod talabalarga muammoni turli burchakdan ko'rish, har bir ssenariyning ijobiy va salbiy tomonlarini baho-

lash hamda dalillarga asoslanib eng maqbul variantni tanlashni o'rgatadi. Bu jarayon talabani ham kreativ (yangi ssenariylar yaratish), ham tanqidiy (ularni baholash) fikrlashini faollashtiradi.

Ikkinchidan, Delfi metodi – guruh a'zolaridan anonimlik asosida fikr to'plash va konsensusga erishish texnologiyasidir. Pedagogik sharoitda talabalar ekspert sifatida ishtirok etib, murakkab masalalar bo'yicha kollektiv fikrlash va asosli qarorlar qabul qilishni o'rganadilar. Ushbu metod tanqidiy tafakkur, boshqalar fikrini hurmat qilish va qarorlarni asoslay olish ko'nikmalarini bir vaqtda shakllantiradi.

Uchinchidan, muammoga asoslangan o'qitish (Project-based learning – PBL) yechimi noaniq, haqiqiy muammolarni hal etish orqali o'qitish metodidir. Forsayt kontekstida PBL kelajakdagi muammolarni hozirdanoq o'rganish vositasiga aylanadi. Masalan, "2035-yilda O'zbekiston ta'lim tizimi qanday bo'lishi kerak?" kabi kelajakka yo'naltirilgan muammolar talabalar kreativligi va tanqidiy fikrlashini bir vaqtda faollashtiradi.

To'rtinchidan, loyihaga asoslangan o'qitish bo'lib, forsayt pedagogikasida loyihalar kelajakka yo'naltirilgan tarzda ishlab chiqiladi va talabalar muayyan sohadagi innovatsion yechimlarni yaratadilar. Loyiha jarayoni kreativ g'oya → tanqidiy baholash → takomillashtirish → taqdimot mantig'i asosida tashkil etiladi, bu esa kreativlik, tanqidiy fikrlash va hamkorlik ko'nikmalarini uyg'un shakllantiradi.

Beshinchidan, refleksiya va baholash jarayoni bo'lib, unda talabalar o'z fikrlash faoliyatini tahlil qiladi, xatolarini aniqlaydi va rivojlanish yo'nalishlarini belgilaydi. Tadqiqot doirasida "Pedagogik forsayt integratsiyasi modeli" (PFIM) ishlab chiqildi.

Mazkur model beshta ketma-ket bosqichdan iborat:

Bosqich	Maqsad	Metodlar	Natija
1. SKAN	Muhitni tahlil qilish	Kuzatuv, tahlil	Muammo aniqlanadi
2. BASHORAT	Trendlarni aniqlash	Stsenariy tahlili	Kelajak ko'rinishi
3. VIZYON	Kelajak tasvirini yaratish	Aqliy hujum, loyiha	Kreativ g'oyalar
4. STRATEGIYA	Harakat rejasi	PBL, Delfi	Yechim strategiyasi
5. REFLEKSIYA	Jarayonni baholash	O'z- o'zini baholash	Tanqidiy xulosalar

Ushbu model to'rtta asosiy komponentni birlashtiradi: maqsadli blok (Bloom taksonomiyasining yuqori darajalari asosida), mazmuniy blok (forsayt elementlari bilan boyitilgan o'quv material), jarayon bloki (forsayt metodlari ketma-ketligi) va baholash bloki (formativ va summativ usullar).

Forsayt pedagogikasining kreativ va tanqidiy fikrlashga ta'siri quyidagi mexanizmlar orqali namoyon bo'ladi:

- divergent fikrlash – muammoning ko'p sonli yechimlarini izlash orqali kreativlikni oshiradi;
- konvergent tahlil – yaratilgan g'oyalarni tanqidiy baholash va saralash ko'nikmasini rivojlantiradi;
- metakognitsiya – o'z fikrlash jarayonini kuzatish va boshqarish qobiliyatini shakllantiradi;
- empatik kelajak modellash – boshqalar nuqtai nazaridan kelajakni tasavvur qilish orqali kreativlikni kengaytiradi;
- kollaborativ bilish – guruhli fikrlash orqali individual salohiyatni oshiradi.

T.M. Amabile ichki motivatsiya kreativlikning asosiy omili ekanligini asoslab bergan. Forsayt pedagogikasidagi real muammolar va kelajakka yo'naltirilgan vazifalar aynan shu ichki motivatsiyani faollashtiradi. M. Csikszentmihalyi "oqim" holati nazariyasiga ko'ra esa, insonlar o'zlari uchun murakkab, biroq imkonsiz bo'lmagan vazifalar bilan shug'ullanganida eng yuqori ijodiy samaradorlikka erishadi, forsayt metodlari aynan shu muvozanatni ta'minlaydi.

Kutilayotgan natijalar sifatida talabalarda kreativ va tanqidiy fikrlash darajasining oshishi, kelajakka yo'naltirilgan muammolarni hal etish kompetensiyasining shakllanishi, tanqidiy tahlil qilish ko'nikmalarining rivojlantirishi, mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatining kuchayishi, innovatsion fikrlashning faollashuvi hamda kasbiy kompetensiyalarning rivojlanishi kuzatiladi.

Ilmiy yangilik sifatida forsayt pedagogikasi asosida kreativ va tanqidiy fikrlashni rivojlantiruvchi "PFIM" modeli ishlab chiqildi, besh bosqichli forsayt ta'lim sikli pedagogik oliy ta'lim tizimiga moslashtirildi hamda kreativ va tanqidiy fikrlashni baholashning uch komponentli mezonlari tizimlashtirildi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Forsayt pedagogikasi talabalarda kreativ va tanqidiy fikrlashni rivojlantirishda samarali pedagogik yondashuv hisoblanadi. Ushbu yondashuv ta'lim jarayonini kelajakka yo'naltirish, ssenariy tahlili va innovatsion muammolarni hal qilish orqali talabalarning yuqori darajadagi kognitiv faoliyatini faollashtiradi. Ishlab chiqilgan "Pedagogik forsayt integratsiyasi modeli" (PFIM) pedagogik oliy ta'lim muassasalarida qo'llash uchun ilmiy asoslab berildi.

Model beshta bosqich (SKAN, BASHORAT, VIZION, STRATEGIYA, REFLEKSIYA) va to'rtta komponent (maqsad, mazmun, jarayon, baholash) asosida qurilib, kreativ va tanqidiy fikrlashni kompleks rivojlantirishga xizmat qiladi.

Takliflar:

1. Forsayt yondashuvi asosida maxsus o'quv modullarini pedagogika yo'nalishi dasturlariga kiritish;
2. O'qituvchilarni forsayt metodologiyasi bo'yicha maxsus tayyorlash va malakasini oshirish;
3. Kreativ va tanqidiy fikrlashni baholash mezonlarini standartlashtirish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Guilford, J. P. (1956). The Structure of Intellect. Psychological Bulletin.
2. Dyson, S. B., Chang, Y.-L., Chen, H.-C., Hsiung, H.-Y., Tseng, C.-C., & Chang, J.-H. (2016). The effect of tabletop role-playing games on the creative potential and emotional creativity of Taiwanese college students. *Thinking Skills and Creativity*, 19, 88–96.
3. Martin, B. Foresight in Science and Technology // *Technology Analysis & Strategic Management*. – 1995. – Vol. 7, №2. – B. 139–168.
4. Paul, R., Elder, L. *Critical Thinking: Tools for Taking Charge of Your Professional and Personal Life*. – New Jersey: Pearson FT Press, 2014. – 372 b.
5. Amabile, T. M. *Creativity in Context*. – Boulder, CO: Westview Press, 1996. – 336 b.
6. Glaser, E. M. *Defining Critical Thinking*. The International Center for the Assessment of Higher Order Thinking / Critical Thinking Community.
7. Scriven, M., & Paul, R. (1987). *Critical Thinking as Defined by the National Council for Excellence in Critical Thinking*. Presented at the 8th Annual International Conference on Critical Thinking and Education Reform.
8. Wiggins, G., McTighe, J. *Understanding by Design*. – Alexandria, VA: ASCD, 2005. – 370 b.
9. Halpern, D. *Thought and Knowledge: An Introduction to Critical Thinking*.
10. UNESCO. *Future of Education Report*.
11. Xoliqov, A. A. *Pedagogik mahorat*. – Toshkent: O'qituvchi NMIU, 2011.
12. Yo'ldoshev, J., Usmonov, S. *Pedagogika*. – Toshkent: O'qituvchi, 2004.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(5)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.